

НЕВІДОМІ СТОРІНКИ

Олена Волинська

ХУДОЖНЬО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕНИСА-ЛЕВА ІВАНЦЕВА

Доля, життєвий шлях в кожного із нас складається по-різному. Але незмінною при цьому лишається сутність справжньої Людини, Людини-борця, Людини-творця, педагога – вихователя юних людських душ, щирого патріота рідної землі. Саме ці якості характеризують Дениса-Лева Іванцева – відомого художника-педагога, який головним девізом свого життя вважав слова: “Молися і працюй!” [1, с. 11]. “Молися!” – бо жити потрібно з вірою у серці, з добром, не приносячи зла нікому, за християнськими заповідями, а головне – бути оптимістом за всяких обставин. “Працюй!” – бо тільки у праці розкривається потенціал кожної людини, тільки працею людина гартує своє тіло та душу і залишає свій неповторний слід на землі...

Денис Іванцев народився 5 березня 1910 року в с. Делева Товмацького повіту Станіславівського воєводства в сім'ї священика Луки Іванцева та Софії Захаряевич. Ще з раннього дитинства Денис мав вроджений потяг до малювання. Малював все, що його оточувало: навколишню природу, солдатиків, літачки, бо ж фронт тоді над Дністром стояв по обидва береги, а австрійські солдати стояли за селом. Малюванню з раннього дитинства навчала мама (рисунок), та й альбом зберігся завдяки їй. А ще мама з батьком гарно співали та навчали малого Дениса української мови, адже школа с. Делеви і гімназія в Товмачі, у яких згодом навчався син, були польськими. Гімназію неокласичного типу закінчив матурою 1929 р. Серед багатьох здібностей Дениса було відзначено “надзвичайну любов до рисунку”.

По закінченню гімназії вирішив вступати до Краківської Академії мистецтв, хоча батько наполягав на навчанні з теології. Денис-Лев пам'ятає ще й досі слова батька: “Роби, як знаєш, але й знай, що з малярки не проживеш...”.

На той час (кінець XIX – перша половина XX ст.) вищу художню освіту талановита галицька молодь здобувала тільки за кордоном: у Краківській, Мюнхенській, Берлінській, Паризькій, Віденській, Римській, Петербурзькій Академіях мистецтв [2, с. 1544-1556].

“Немовби журавлі у вирії відлітали колись наші молоді люди на чужину, щоби тільки здобути освіту, здобути знання для кращого життя, для свого і нашого щастя і долі...” [3, с. 2]. Як стверджує Дем'ян Горняткевич у дослідженні “Спис українців, студентів Академії мистецтв у Кракові в хронологічному порядку” у період з 1876 по 1931 рр., у Краківській

Академії мистецтв навчалось 110 українців [4, с. 42-44]. Серед них – такі відомі як Іван Труш, Олекса Новаківський, Осип Курилас, Іван Северин, Осип-Роман Сорохтей, Роман Сельський, Денис-Лев Іванцев та багато інших.

Мати завжди підтримувала творчі починання талановитого сина – “купила ... полотна і шість фарбок – почав природу писати з натури, придбав посібник з рисунка – студіював легко і залюбки” [5, с. 12].

У 1930 р. Денис-Лев Іванцев вступив до Краківської Академії мистецтв на відділ малярства.

Вчителями Дениса були відомі професори. Серед них – Ксаверій Дуниковський – викладач скульптури, видатний монументаліст. Основам реального рисунка навчали професори Владислав Яроцький та Казімеж Сіхульський, правилам живопису (малярства) – професор Стефан Філіпкевич. Навчаючись у Краківській Академії мистецтв закінчив школу пейзажу професора В.Камоцького та школу графіки професора Я.Войнарського, школу різьби професора Ляшки, а під керівництвом його асистента професора Трибушного – керамічний відділ (з відзнакою за створені керамічні вироби) [1, с. 6]. На третьому курсі був обраний професором Фрідріхом Паучем до його творчої майстерні. Дениса-Лева Іванцева дуже захоплювала тематика робіт професора Ф.Пауча: гуцульське весілля, похорон, народні типи, карпатські пейзажі, полювання в горах.

Професор Фрідріх Пауч був спольщеним німцем, батько його працював лісничим на Прикарпатті. Тому, побачивши Дениса у вишиванці, одразу ж взяв учнем до своєї майстерні [5, с. 12]. Наука у професора Пауча глибоко запала у серце Дениса, надихала його на творчість.

Наука малярства в Академії полягала в досконалому опануванні технік олійного живопису протягом всього навчального періоду, а на заняттях з графіки на третьому курсі вивчали мідорит, дереворит, квасорит та ін.

Творчу діяльність Дениса-Лева Іванцева можна умовно поділити на два періоди – краківський та прикарпатський. З кінця 30-х років починається прикарпатський період творчості Д.Іванцева [6, с. 6].

Період з 1934 по 1938 рр. у Дениса-Лева Іванцева був дуже плідним.

З'являється цикл мальовничих краєвидів с. Делеви, берегів Дністра: “Печера”, “Золота осінь”, “Краєвид”, “Останній сніг”, “Церква у Делевій” та багато інших. Вражають графічні роботи Д.Іванцева: мідорит “Рибалка” (1934 р.), дереворит “Коні” (1935 р.).

Студії в Краківській Академії мистецтв він закінчив з відмінними результатами і званням “мистець-маляр” у 1935 р.

Дениса-Лева Іванцева цікавила педагогіка, і в 1936 р. він склав в Академії педагогічні екзамени. У 1936 р. поступає на однорічні студії до

Варшавського державного інституту практичних занять, який закінчив 1937 р. з правом викладання образотворчого мистецтва і ручної праці в усіх типах середніх та спеціальних шкіл; вчительських семінаріях.

“ У Кракові ... проживало багато українців і разом із студентами утворювало ... велику колонію. Українці у Кракові мали ... свої установи і товариства, що були філіями Львівських центральних установ і товариств “Просвіта”, “Дністер”, “Рідна школа” та інших [3, с. 12-13].

Навчаючись у Кракові, Денис-Лев Іванцев підтримував творчі зв'язки з Асоціацією Незалежних Українських Митців (АНУМ), що діяла у Львові.

На той час АНУМ налічувала двадцять дев'ять відомих художників, серед яких були: Олена Кульчицька, Осип-Роман Сорохтей, Володимир Гаврилюк, Роман Сельський та багато інших. Денис Іванцев взяв участь у двох виставках АНУМ разом з художниками краківського гуртка “Зарево” [5, с. 12].

Цікавою була громадська діяльність Д.Іванцева. Так, у Кракові за допомогою Богдана Лепкого та скульптора Нестора Кисілевського було засновано мистецький гурток “Зарево”, де Денис-Лев Іванцев головував до 1936 р. Через все своє життя Денис-Лев Іванцев проніс найкращі спогади про Богдана Лепкого. Згадує митець: “Вперше я пізнав його в 1931 році, коли він у “Просвіті” виголошував лекцію з літератури... Відчувалось відразу, що це глибоко ерудований викладач, людина широких горизонтів і високої культури”. Богдан Лепкий цінував і любив українське мистецтво. У його помешканні знаходилося багато картин, серед яких були оригінальні пастелі гуцульських типів І.Северина.

Як згадує Д.Іванцев: “Богдан Лепкий допоміг нам організувати український мистецький гурток “Зарево”. Членами гуртка були не тільки студенти Академії мистецтв, а й студенти інших мистецьких та приватних шкіл Кракова. Професор Б.Лепкий був обраний почесним головою гуртка “Зарево” [7, с. 24]. Богдан Лепкий був професором Ягеллонського університету. Тому дозволялось гуртківцям збиратись і працювати при університеті. Всіх членів гуртка “Зарево” об'єднувала творчість. Це втішало Б.Лепкого і він завжди сприяв у влаштуванні мистецьких виставок.

Згадує Денис Іванцев: “На шостій виставці АНУМ у Львові 16.XII.1934 р. – 14.I.1935 р. ми виступали успішно ... в складі восьми митців”. “Групою Молодих” було представлено 65 творів з малярства, графіки та скульптури. Виставка мала великий успіх.

А у вересні – листопаді 1935 р. Денис-Лев Іванцев разом з групою митців взяв участь у “Ретроспективній виставі українського мистецтва за останні XXX літ”, що проходила в Національному Музеї у Львові і була влаштована на честь Митрополита Андрея Шептицького [3, с. 22].

“Вистава” мала також великий успіх і проходила під гаслом “Митці Митрополиту Андрею”. Молодий Денис Іванцев був членом комітету цієї виставки поряд з такими відомими художниками, як О.Архипенко, М.Андрієнко, Д.Горняткевич, С.Гординський, О.Курилас, О.Кульчицька, О.Новаківський, І.Свенціцький. На “Ретроспективну виставу українського мистецтва за останні ХХХ літ” Денис Іванцев представив три олійні картини і один офорт [1, с. 8].

Також заслуговує на увагу святкування шістдесятилітнього ювілею Богдана Лепкого, який відзначали в Кракові 20 листопада 1932 р. Цю подію було висвітлено у передовій львівського щоденника “Діло” за 24 листопада 1932 р. ч. 260. Характерною рисою ювілею була вернісажна виставка робіт молодих митців, учнів Краківської Академії мистецтв, у приміщенні “Просвіти”. На виставці також були представлені ранні малюнки Б.Лепкого, цінні твори Дем’яна Горняткевича; роботи талановитих студентів Краківської Академії мистецтв : Гарасовської, Іванцева, Зорія, Наконечного, Кмітя, різьба скульптора Нестора Кисілевського та ін.

По закінченні Варшавського інституту практичних занять (1937 р.) Денис-Лев Іванцев дістав направлення на роботу до гімназії міста Ярослав, що під Перемишлем. Але робота в гімназії не сподобалась, і Денис Іванцев переїжджає до м.Львова, де займається малярською діяльністю: розписує церкву під містом Львовом. Одночасно захоплюється теорією мистецтва – статизмом, де обґрунтовує автономність образотворчого мистецтва.

Свої роздуми щодо цього напрямку у мистецтві викладає у статті “Статизм. (За автономність образотворчого мистецтва)”. У цій статті обстоює думку про гармонійну єдність образотворчого мистецтва; наголошує на гармонії у мистецтві (реальному чи абстрактному); прослідковує коріння абстрактного мистецтва. Вважав, що “мистецтво як завершення культури має координувати всі галузі знання, всі наші досягнення в своєрідній абстрактній формі”, а “... в картині абстрактного характеру можна замкнути цілі епохи, усі життєво творчі процеси, цілий необмежений космос” [8, с. 4]. Денис-Лев Іванцев вважав, що “мистецтво – це рушійна сила, яка ставить людину понад природу, хоча сама людина є її невід’ємною частиною. Основа будь-якого мистецтва – краса, гармонія, питома єдність твору ...” [8, с. 4].

Прекрасний вислів відомого художника Олександра Архипенка – “Мистецтво не є те, що ми бачимо, – тільки те, що ми маємо в нас самих” – вважав за основу свого творчого життя. А це означає для кожного митця – “... необхідність заглибитись в надра своєї історії, своєї культури, переосмислити знайдене і побачене та й працювати – творити !.. Адже в нас є прекрасне

народне мистецтво (абстракція, примітив), є галицька ікона, є іконопис і графіка Ковжуна, Осінчука, базована на візантиці та європейських досягненнях, є Бойчук, Новаківський, Труш, Кравченко, Гординський, Марта і Роман Сельські, Дольницька і Лятуринська, є Архипенко, Грищенко!" [1, с. 9].

З приходом радянської влади в 1939 р. Д.Іванцев приступає до роботи вчителем у рідному селі, але після року праці його звільняють як сина "служителя релігійного культу". Тоді він влаштовується в Станіславі на посаду методиста в Будинку народної творчості, де з Ярославом Лукавечким (також художником-педагогом за фахом) організовують першу обласну виставку образотворчого мистецтва Станіславщини. Ця виставка вражала багатством творів образотворчого та народного мистецтва.

Д.Іванцев приймає активну участь у виставках новоутвореної української організації у м.Львові "Спілка праці українських образотворчих мистців".

Незабаром Денис-Лев Іванцев приїздить до рідного села Делева та влаштовується на посаду вчителя початкової, згодом п'ятирічної, а ще пізніше – семирічної, а потім восьмирічної сільської школи. І саме з цього часу починається новий період у житті Д.Іванцева не просто як вчителя, а як знаного художника-педагога. Міцні та ґрунтовні знання, отримані в школі с.Делеви, гімназії неокласичного типу в Товмачі, Краківській Академії мистецтв та Варшавського інституту практичних занять, дозволяли Денису-Леву Іванцеву на високому рівні викладати цілий ряд навчальних предметів: німецьку мову, географію, біологію, хімію та малювання.

Проте найбільше самовираження знаходив як вчитель образотворчого мистецтва (малювання). Образотворче мистецтво викладав в учнів четвертих, п'ятих та шостих класів. Вважав, що найголовніше завдання художника-педагога – навчити дітей відчувати і розуміти прекрасне, бачити його в житті та насолоджуватись ним. Тому школа повинна дати міцні знання з питань мистецтва, естетики, літератури. У зв'язку з цим значно зростає роль образотворчого мистецтва, як унікального предмету, де навчаються не тільки розуміти та відчувати прекрасне, а й відтворювати його на папері, у виробках декоративно-прикладного мистецтва. Вважав, що навчати мистецтву потрібно з раннього дитинства, а вивчення предмету образотворчого мистецтва обов'язково поєднувати з вивченням природи, географії, історії свого краю та історії українського і світового мистецтва. Недаремно Д.Іванцев закликав дітей вчитись у природи, бо розумів, що це навчає доброті, шанобливому ставленню до оточуючого довкілля, людей праці, а найголовніше – вмінню побачити та відтворити побачене на папері. Досвідчений художник-педагог розумів, що не всі діти – учні п'ятих класів

можуть реалістично зобразити побачене, бо їм бракує не тільки досвіду, а й знань правил реалістичного малюнку [9].

Починати вивчення образотворчого мистецтва, на думку Д.Іванцева, слід з розтлумачення поняття перспективи. При поясненні будь-якої теми уроку застосовував принципи науковості, систематичності, усвідомленості, емоційності, наочності у навчанні. Засвоєння учнями нового матеріалу проходило дуже цікаво: Д.Іванцев пояснював просто і доступно, наводив яскраві приклади з життя стосовно даної теми, завжди використовував при поясненні дошку [10]. Як згадує Василь Артим (учень Д.Іванцева), “вчитель досконало володів малюнком. За лічені секунди на дошці з'являвся чіткий малюнок – миттєве пояснення щойно вивченого. Це спонукало і заохочувало всіх учнів до роботи, викликало жвавий інтерес до самого предмета”[10].

При поясненні Денис-Лев Іванцев користувався принципом від простого – до складного. Спочатку пропонував учням намалювати один предмет простої форми, згодом переходили до зображення складнішого предмета. При цьому навчав дітей мислити через лінію – аналізувати форму предмета. При аналізі предмета використовував принцип: від загального до конкретного. Давав поняття пропорції у зображенні – як співвідношення окремих частин до загального цілого і навпаки. Після з'ясування цих найголовніших понять давав учням завдання зобразити групу предметів різної будови. Таким чином, Денис-Лев Іванцев навчав дітей оволодівати практичними навиками роботи – об'ємно-просторового світосприйняття, розуміння явищ перспективи, світлотіні, пропорційному відтворенню, зображення сюжету в цілому на площині. Пропонувались завдання на передачу форми та фактури різних за будовою глечиків та горняток, вивчались правила світлотіньового зображення предметів, повітряної перспективи.

Великого значення у своїй художньо-педагогічній діяльності Д.Іванцев надавав урокам з композиції. Вважав, що у п'ятому класі необхідно розтлумачити учням елементарні поняття щодо побудови орнаменту у квадраті, колі, стрічкового орнаменту у прямокутнику з різних елементів. З цією метою його учні спочатку ходили з екскурсіями на мальовничий берег Дністра, милувались красою та завершеністю природних форм. Наступним етапом роботи було малювання з натури природних форм. Учні замальовували у своїй альбомі живі квіти (лілеї, лісові дзвіночки, проліски, листя різних порід дерев і т. ін.), а потім отримували завдання: стилізувати цю реальну форму. Надалі ці стилізовані зображення квітів чи листочків треба було правильно

розмістити за законами композиції у різних площинах – квадрати, прямокутнику, колі. Підхід до виконуваного завдання носив творчий характер. Причому ставилось завдання як графічного (тонального), так і малярського (кольорового) вирішення композицій. При цьому художник-педагог Д. Іванцев пояснював учням закони симетрії, асиметрії, контрасти, теплі та холодні кольори, ритм – як чергування різних елементів, що надає композиції чіткості, стрункості та виразності. Вважав, що на заняттях з декоративно-прикладного мистецтва в учнів розвивається естетичний смак, розуміння значення цього жанру мистецтва в побуті. “Орнамент” розтлумачувався як “окраса виробу” – глечика, тарілки чи горнятка. Для порівняння демонстрував учням глечики з різними орнаментами, пояснював особливості гуцульського народного керамічного розпису [11].

Денис-Лев Іванцев навчав своїх вихованців також оформлювальному мистецтву. Спочатку ознайомлював учнів з шрифтами, особливостями їх написання. Після опанування правил шрифтування пропонував учням розробити ескізи заголовків стінгазет, книг, плакатів, заставок, кінцівок і т. ін.

Цікавими доробками художника-педагога Д. Іванцева були уроки, присвячені малюванню краєвидів. Ставились різні завдання:

- 1) намалювати навколишню природу у різні пори року;
- 2) зобразити вулицю, місто, село, ріку.

Метою кожного уроку було – зрозуміти та відтворити прекрасне.

Після виголошення теми та мети уроку Денис-Лев Іванцев починав жваво обговорювати з учнями особливості даного завдання. При поясненні використовував власноруч виготовлені наочні таблиці, схеми, репродукції з картин художників-пейзажистів, малюнок крейдою на дошці. Привчав учнів до виконання замальовок дерев у своїх альбомах.

Практикував екскурсії на природу з метою малювання з натури того чи іншого краєвиду. Після виконання роботи її колективно обговорювали та оцінювали. Кращі учнівські роботи Денис-Лев Іванцев відбирав на виставку дитячих малюнків (наприклад – “Кращий малюнок учнів шостого класу”).

Вершиною образотворчої грамоти вважав вміння малювати фігуру людини. “Всяке зображення повинно містити динаміку!” – стверджував художник, пояснюючи правила komponування постаті на аркуші паперу, ледь помічаючи головні лінії побудови фігури людини. Наполягав на досконалому вивченні учнями пропорцій фігури людини [10].

Денис-Лев Іванцев вважав, що уроки образотворчого мистецтва у середній школі повинні бути максимум наближені до життя. Тому практикував завдання на виконання учнями ескізів та робочих рисунків окремих предметів – полицки для книг, етажерки тощо, які згодом виготовлялись

на уроках ручної праці. При цьому закріплювались знання правил перспективного скорочення, бо необхідно було спочатку виконати малюнок стола, табурета.

Як згадує Василь Артим (колишній учень Д.Іванцева), “уроки образотворчого мистецтва у Дениса Іванцева завжди були нестандартними. Цим привертали вони до себе навіть “шибеників”. До вчителя завжди можна було звернутись за будь-якою порадою, а володів він знаннями усіх наук...” [10].

Великого значення Денис-Лев Іванцев надавав урокам малювання з натури. Вирощені на присадибній шкільній ділянці декоративні гарбузи малювали у класі графічно. Для постановки, як правило, досвідчений художник-педагог підбирав гарбузи неправильної форми. Перед учнями ставив завдання: якомога правильніше передати лініями предмет; дати йому чітке світлотіньове вирішення. Після виконання завдання проводив аналіз виконаної учнями роботи, виставляв оцінки [10]. Такі завдання сприяли розвитку в учнів окоміра, оволодіння ними технікою графічного мистецтва, а найголовніше – розвивали почуття краси навколишнього світу, шанобливе ставлення до людей праці, адже ці гарбузи вирощували самі учні під керівництвом вчителя біології – Д.Іванцева.

Зачна увага під час вивчення образотворчого мистецтва у Делівській восьмирічній школі приділялася урокам-бесідам з історії українського та світового мистецтва. Денис-Лев Іванцев вважав, що такі бесіди сприяють розумінню художніх творів, ідейному і моральному вихованню учнів. Ілюстративний матеріал ретельно підбирався з журналів “Всесвіт”, “Україна” та інших друкованих мистецьких видань. Він навчав своїх вихованців аналізувати твори мистецтва, розкриваючи їх зміст, визначаючи їх художній рівень. Його учні чудово розбирались у жанрах та видах образотворчого мистецтва [12].

Запам’ятався колишнім учням Д.Іванцева чудовий естетичний конкурс “Свято врожаю” [10]. Це був позакласний захід, але він вимагав концентрації знань з образотворчого мистецтва: композиції, оформительського мистецтва; виховував у них позитивні якості, серед яких – любов до праці, колективна творчість, дружба, взаємна повага та багато ін. По закінченні конкурсу досвідчений художник-педагог Д.Іванцев визначав кращу композицію.

Дениса-Лева Іванцева з повним правом можна назвати педагогом-дослідником. Велику увагу він приділяв розробці методики художньої освіти, а саме – методики проведення занять з образотворчого мистецтва

у середній школі. Результати свого досвіду Д.Іванцев виклав у публікації “Як я навчаю дітей малювати”.

За основу спілкування та навчання дітей учитель обирав педагогіку співробітництва. Був толерантним, скромним та доброзичливим. У педагогічному колективі Делівської школи його поважали; часто допомагав виготовляти унаочнення колегам по роботі.

Тридцять один рік Денис-Лев Іванцев пропрацював у школі с.Делеви. Вчитель, завуч, директор! Виховав не тільки обізнаних з мистецтвом випускників, а й майбутніх митців. Згадує Д.Іванцев: “У школі мого рідного села Делева Товмацького повіту я мав кількох талановитих послідовників, котрі в наших умовах, на жаль, не змогли реалізуватися. За винятком двох, здається. Одному з них, Степанові Жиликові, пощастило закінчити Київський художній інститут. Він – скульптор... Другий, І.Мазурик, закінчив Варшавську Академію мистецтв. Про його дальшу долю мені нічого не відомо” [13, с. 4].

Денис-Лев Іванцев, навчаючи дітей у школі, постійно вдосконалював свій фаховий рівень, працював творчо. Учні часто бачили свого улюбленого вчителя з етюдником на лоні мальовничої природи. Д.Іванцев створив сотні високохудожніх творів: “Зимовий похід Галицької Армії”, “Хрещення України”, “Гротеско”, “Прамати”, “Ми”, “Чорне і біле”, “Володар синіх Карпат”, “Мойсей”, “Голгофа”, “Каменярі”, серію наддністрянських красвидів “Осінь в ярі Дністра”, “Літо над Дністром”, “Стихія” та багато інших.

Дениса Іванцева знають у світі; його роботи зберігаються у Львівському національному музеї, Івано-Франківському художньому музеї, у Польщі, у приватних колекціях.

Мистецтвознавці високо оцінюють роботи видатного митця, вважають, що у них є абстрактно-філософська інтерпретація. Художника заслужено оцінила українська діаспора, включивши його ім'я в Енциклопедію Українознавства, що була видана в Парижі – Нью-Йорку 1957 р. [6, с. 6].

А ще Кембріджський міжнародний біографічний центр (Англія) назвав відомого прикарпатського художника Дениса Іванцева людиною року (1991-1992 рр.). Ця відзнака належить до найбільш престижних міжнародних нагород. Її присуджують людям, досягнення яких мають велике значення для світової культури. Генеральний директор цієї авторитетної організації – доктор Ернест Кей – у своєму поздоровленні художникові зазначає, що кожного року розглядаються десятки тисяч біографій; тільки невелика кількість людей удостоюється цієї великої честі [14].

Підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати, що художньо-освітня та громадська діяльність видатного галицького художника-педагога Дениса-Лева Іванцева є взірцем для наслідування.

Розроблена ним педагогічна система повинна бути базовою для розвитку сучасної художньої освіти, для методики викладання образотворчого мистецтва в середніх загальноосвітніх школах, для шкіл нового типу – гімназій, ліцеїв; художніх студій, мистецьких гуртків, а також і для вищої художньої освіти в Україні.

1. Денис-Лев Іванцев відповідає на питання Юрія Андруховича. Молися і працюй! // Перевал. – 1993. – № 1. – С. 4-15.
2. Енциклопедія Українознавства. Словникова частина. Т. 4. – Видавництво "Молоде життя" за редакцією В.Кубійовича
3. Денис-Лев Іванцев. Український Демостен // Рукопис. – Івано-Франківськ, 1988. – 5 березня.
4. Дем'ян Горняткевич. Спис українців, студентів Академії мистецтв у Кракові в хронологічному порядку // Альманах українського студентського життя в Кракові. – Краків: Українська студентська громада, 1931. – 88 с.
5. Олександр Климчук. Дизьо Іванцев се рисував... // Україна. – 1988. – № 19. – С. 12-13
6. Володимир Грабовецький Майстер пензля – Денис Іванцев // Галичина. – 1992. – № 206. – С. 6.
7. Петро Арсенич. Богдан Лепкий. (Шляхами письменника по Прикарпаттю). – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1997. – С. 62.
8. Денис-Лев Іванцев. Статизм (за автономність образотворчого мистецтва) // Новий час. – 1994. – № 26 (180). – С. 4.
9. З усної розмови з Денисом-Левом Іванцевим, записаної 23.02.2000 р.
10. З усної розмови з Василем Артимою (учнем Д.Іванцева), записаної 30.05.2000 р.
11. З усної розмови з Вірою Іванцев-Криховецькою, записаної 15.03.2000 р.
12. З усної розмови з Денисом-Левом Іванцевим, записаної 11.03.2000 р.
13. Тарас Марусик. Між вічністю і часом, або як розв'язати проблему квадратури кола // Новий час. – 1994. – № 26 (180). – С. 1-4
14. Лист Міжнародного біографічного Центру, адресований пану Д.Іванцеву – Кембрідж: СВ2 ЗОР Англія. – 1992.

Olena Volynska

ARTISTIC AND EDUCATIONAL ACTIVITY OF DENYS-LEV IVANTSEV

The article describes the art-educational activity of the famous Halych artist, Lev Ivantsev. In this article there are the main landmarks of his life, his formation as the artist, famous teacher and public figure. The analysis of art-pedagogical activity of D.Ivantsev, the principles, methods and ways of education and upbringing of the students at the fine arts lessons play the important role in this article.